

Sygn. akt I ACa 131/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SSA Elżbieta Borowska SSO del. Jacek Malinowski (spr.)
Protokolant	:	Łukasz Patejuk

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2018 r. w Białymstoku na rozprawie

sprawy z powództwa **P. J.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 30 października 2017 r. sygn. akt I C 303/17

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

Powód P. J. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) S.A. w W. zadośćuczynienia w wysokości 75.000 zł oraz odszkodowania w wysokości 26.000 zł, łącznie 101.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 listopada 2014 r. do dnia zapłaty. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że w dniu(...) doszło do wypadku drogowego w wyniku, którego śmierć poniosła J. J.. Sprawca wypadku ubezpieczony był z tytułu OC u pozwanego. Pozwany przyjął odpowiedzialność za zdarzenie i decyzją z dnia 25 listopada 2014 r. przyznał powodowi zadośćuczynienie za śmierć żony w kwocie 25.000 zł oraz odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej w kwocie 10.000 zł. Powód wskazał, że wraz z J. J. byli małżeństwem niemal 40 lat. Żona stanowiła dla niego wsparcie, nie tylko wykonywała prace w domu, lecz wspomagała męża,

który cierpiał na różne schorzenia i którego aktywność była ograniczona. Powód odczuwa pustkę, lęk przed dalszą przyszłością. Musiał korzystać z pomocy psychologa z uwagi na nieustające objawy depresyjne. Odnosząc się do żądania o zapłatę odszkodowania powód wskazał, że został pozbawiony wsparcia i opieki żony. Ponadto otrzymywane przez nią świadczenie rentowe wpływało na poziom życia małżonków. Obecnie powód ma do dyspozycji jedynie swoją emeryturę, a koszty utrzymania domu pozostały takie same. J. J. otrzymywała emeryturę w wysokości 1.185,94 zł miesięcznie, z której na osobiste potrzeby nie była wydatkowana kwota większa niż 500 zł.

Pozwany (...) S.A. w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko zakwestionował roszczenia objęte pozewem co do wysokości. W ocenie pozwanego przyznane powodowi zadośćuczynienie w pełni kompensuje doznaną przez niego krzywdę. Pozwany ustalając wysokość zadośćuczynienia wziął pod uwagę istotne okoliczności decydujące o rozmiarze doznanej krzywdy m.in.: traumatyczne przeżycia psychiczne, poczucie osamotnienia, wiek poszkodowanego, wpływ na życie uprawnionego, świadomość utraty pomocy, opieki i wsparcia zmarłej osoby, stopień zażyłości, wpływ utraty osoby bliskiej na zdrowie i samopoczucie uprawnionego, pozbawienie możliwości funkcjonowania w pełnej rodzinie. Odnosząc się do żądania o odszkodowanie za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej powoda w związku ze śmiercią żony wskazał, że powód nie udowodnił, aby jego roszczenie zasługiwało na uwzględnienie w żądanej przez niego wysokości. Obowiązki zmarłej przejęła córka M. J., która pomaga ojcu w utrzymaniu domu, a stan majątkowy powoda nie uległ znacznemu pogorszeniu. Odnośnie żądania w zakresie odsetek, pozwany wskazał, że odsetki powinny być naliczane od dnia wyrokowania.

Wyrokiem z 30 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda P. J. kwotę 65.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 czerwca 2015 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II), zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.302,43 zł tytułem kosztów procesu (pkt III) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 187 zł tytułem kosztów wywołanych próbą ugodową (pkt IV).

Orzeczenie niniejsze zostało oparte o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną.

W dniu (...) w miejscowości W., gmina M., doszło do wypadku drogowego. Kierująca samochodem marki T. (...) D. P. zjechała na lewy pas jezdni, bezpośrednio przed nadjeżdżający pojazd marki R., w wyniku czego pasażerka pojazdu marki T. (...), J. J. doznała obrażeń ciała skutkujących jej śmiercią. Sprawca wypadku korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, na podstawie zawartej umowy z pozwanym (bezsporne).

J. J. i P. J. zawarli związek małżeński w 1974 r. Z tego związku pochodzi dwoje dzieci: M. J. (ur. w (...) r.) i córka M. P. (ur. w (...) r.). Córka M. zamieszkuje w M., natomiast córka M. zamieszkuje za granicą. Powód zamieszkiwał wspólnie z żoną. Żona powoda na co dzień podejmowała obowiązki związane z prowadzeniem domu, uiszczała opłaty za mieszkanie. J. J. troszczyła się o zdrowie powoda. Powód wraz z żoną tworzyli zgodne małżeństwo. Ich relacje w zakresie spełniania się w rolach małżonków były wypracowane. Powód spędzał z żoną czas na rozmowach, wychodzili razem na działkę, uczestniczyli w spotkaniach rodzinnych.

J. J. otrzymywała emeryturę w kwocie 1.185,94 zł. Powód uzyskuje emeryturę w kwocie 1.446,91 zł. J. J. w chwili zdarzenia miała 63 lata. Jej śmierć spowodowała smutek, żal i osamotnienie u powoda. W okresie bezpośrednio po zdarzeniu z trudnością radził sobie z tym stanem, nie mógł spać, jeść. Zły stan psychiczny powoda utrzymywał się przez około pół roku. Potrzebował wtedy wsparcia rodziny, nie potrzebował wsparcia specjalisty. Powód na prośbę córki w dniu 7 lipca 2016 r. odbył wizytę u psychologa.

Córka powoda M. J., przejęła część obowiązków po zmarłej J. J.. Córka przygotowuje powodowi obiady, opłaca rachunki za mieszkanie, dba o zdrowie powoda. Powód obecnie sam zamieszkuje. W związku z tym zmniejszyły się

opłaty za wodę, energię elektryczną i czynsz za mieszkanie w łącznej wysokości o ok. 60 zł. Powód zajmuje się klejeniem modeli, dba o działkę i mieszkanie córki M..

Powód zgłosił szkodę pozwanemu. Ubezpieczyciel decyzją z 25 listopada 2014 r. przyznał powodowi zadośćuczynienie za krzywdę z tytułu śmierci żony w wysokości 25.000 zł oraz odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej w kwocie 10.000 zł. Powód pismem z 8 czerwca 2015 r. (doręczonym pozwanemu w dniu 10 czerwca 2015 r.) wniósł o przyznanie mu kwoty 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia i 26.000 zł tytułem odszkodowania.

W świetle tak ustalonych okoliczności Sąd I instancji uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części. Rozstrzygnięcie oparte zostało na dokumentach, których wiarygodności nie podważyły strony. W niniejszej sprawie powód, świadkowie W. S. i M. J. przedstawili relacje łączące powoda ze zmarłą J. J., rozmiar i charakter cierpień powoda wynikłych wskutek jej śmierci oraz związane z tym pogorszenie sytuacji życiowej powoda. Sąd w zasadniczej części uwzględnił zeznania wymienionych osób, za wyjątkiem twierdzeń M. J. dotyczących występowania u powoda potrzeby konsultacji u psychologa. Uwzględniono również opinię biegłego psychologa, uznając ją za pełną, jasną i rzetelną. Sąd w całości podzielił wnioski zawarte w opinii. Z opinii biegłego wynika, że powód po śmierci żony potrzebował wsparcia rodziny, nie potrzebował zaś wsparcia specjalisty.

Wskazując na treść art. 822 k.c. zaznaczył, że w sprawie pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności za skutki wyżej opisanego zdarzenia. Po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego wypłacił powodowi kwotę 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Rozważenia zatem wymagało czy kwota ta adekwatna jest do krzywdy powoda doznanej na skutek śmierci J. J..

Zauważył, że podstawę prawną żądania zadośćuczynienia stanowi przepis art. 446 § 4 k.c. Uprawnienie przysługujące z powyższego tytułu wynika z bezpośredniej krzywdy, która powstała wskutek śmierci osoby najbliższej. W związku z tym, legitymowany do wystąpienia z roszczeniem jest osobą poszkodowaną, pomimo braku bezpośredniego działania sprawcy przeciwko temu poszkodowanemu. Kompensacie podlega doznana krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Zaznaczył, że brak jest sztywnych mierników, pozwalających na rozstrzygnięcie o wysokości zadośćuczynienia w przypadku śmierci osoby bliskiej. Pomocne w rozstrzygnięciu pozostają natomiast liczne wyroki sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, zawierające pewne kryteria, które powinny być brane pod uwagę przy ustalaniu skali krzywdy powoda. Wskazał, że krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek należy traktować indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach poszkodowanego. Ocena taka nie ma jednak charakteru dowolnego, musi bowiem uwzględniać rozmiar doznanej przez powoda krzywdy, a także powinna opierać się na ocenie warunków społecznych i majątkowych.

W świetle zeznań przesłuchanych na rozprawie świadków i zeznań powoda Sąd Okręgowy przyjął, że powoda łączyła z J. J. relacja bliskości. Powód obecnie ma 71 lat, w związku małżeńskim z J. J. pozostawał przez 39 lat. Małżonkowie mieli dwie dorosłe córki. Żona udzielała powodowi pomocy w czynnościach życia codziennego, w chwili śmierci miała 63 lata. Sąd nie miał wątpliwości, że śmierć żony skutkowałą dotkliwą dla powoda krzywdą. Powód zamieszkuje sam i jedynym wsparciem jest dla niego córka. Skala negatywnych doznań i cierpień była największa bezpośrednio po zdarzeniu. Jak wynika z opinii biegłego J. O. powód doświadczył negatywnych stanów emocjonalnych na skutek śmierci żony, które po okresie 6 miesięcy zaczęły ustępować. Jednakże powyższe stany emocjonalne nie wykroczyły poza możliwości adaptacyjne powoda.

Oceniając więc zasadność żądania zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 k.c., Sąd I instancji zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 45.000 zł zadośćuczynienia. Uwzględniając, że powodowi jeszcze przed wniesieniem pozwu wypłacono kwotę 25.000 zł, Sąd przyjął, że łącznie kwota 70.000 zł tytułem zadośćuczynienia jest kwotą odpowiednią, biorąc pod uwagę rozmiar doznanej krzywdy.

Przechodząc do oceny istnienia po stronie powoda znacznego pogorszenia jego sytuacji życiowej, uzasadniającej wypłatę przez pozwanego odszkodowania (art. 446 § 3 k.c.) wskazał przesłankami tego żądania jest znaczne

pogorszenie sytuacji życiowej wskutek śmierci oraz przynależność do najbliższej rodziny zmarłego. Roszczenie w tym zakresie ma charakter ściśle majątkowy, nie jest związane z kwestią kompensaty krzywdy, a z kompensatą realnej, ekonomicznej straty powiązanej ze śmiercią osoby najbliższej.

Sąd Okręgowy zauważył, że przed śmiercią J. J. otrzymywała emeryturę w kwocie 1.185,94 zł, ponadto powód otrzymywał świadczenie emerytalne. Jak wynika z niekwestionowanych zeznań powoda, żona powoda była osobą zdrową i nie ponosiła zwiększonych wydatków m.in. na leki. J. J. prowadziła gospodarstwo domowe oraz pomagała powodowi przy czynnościach związanych z wizytami lekarskimi. Wskazał następnie, że zdarzenie miało wpływ na sytuację powoda, który obecnie korzysta z pomocy córki w zakresie przygotowywania posiłków. Przed zdarzeniem to żona powoda zajmowała się prowadzeniem gospodarstwa domowego. Powód utracił szanse na pomoc osoby najbliższej, która stale z nim przebywała. Dodatkowo powód zmuszony jest pokrywać koszty utrzymania mieszkania z jednej emerytury, które po śmierci żony jedynie nieznacznie się zmniejszyły. Obecnie powód ponosi koszty utrzymania mieszkania, ubezpieczenia mieszkania, samochodu, mając do dyspozycji jedno świadczenie emerytalne. Przed zdarzeniem małżonkowie wspólnie ponosili te koszty.

Sąd uznał za zasadne przyznanie powodowi odszkodowania w kwocie 30.000 zł. Mając na względzie, że powodowi wypłacono z tego tytułu 10.000 zł, Sąd zasądził kwotę 20.000 zł odszkodowania, wskazując, że jest ono utrzymane w rozsądnych granicach i odpowiada aktualnym warunkom ekonomicznym. Ponadto, zdaniem Sądu, zrekompensuje rzeczywiste znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powoda.

Sąd stwierdził, że zasądzona kwota 65.000 zł (w tym 20.000 zł tytułem odszkodowania i 45.000 zł tytułem zadośćuczynienia) jest odpowiednia, biorąc pod uwagę rozmiar krzywdy i szkody doznanej przez powoda.

Orzeczenie o odsetkach ustawowych za opóźnienie zapadło na podstawie art. 817 §1 k.c. w zw. z art. 481 §1 k.c. i art. 14 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U.2013.392). Zasądzając odsetki od dnia 25 czerwca 2015 r. do dnia zapłaty Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż roszczenie było sprecyzowane i umotywowane w piśmie z dnia 8 czerwca 2015 r. (doręczonym pozwanemu w dniu 10 czerwca 2015 r.). Ponadto powód w czerwcu 2014 r. zgłosił szkodę. Rozmiar krzywdy i szkody doznanej przez powoda istniejący w chwili zgłoszenia żądania uzasadniał spełnienie świadczenia przez pozwanego, zatem pozwany w terminie 14 dni od wezwania winien spełnić świadczenie.

Orzeczenie o kosztach zapadło na mocy art. 100 k.p.c. z uwagi na wynik procesu. Powód wygrał proces w 65 %, zaś pozwany w 35 %. Powód poniósł koszty procesu w wysokości 11.074,43 zł (5.050 zł – opłata sądowa od pozwu, 5.417 zł koszty zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej, 607,43 zł wydatki na wynagrodzenie biegłego), pozwany poniósł koszty procesu w kwocie 5.417 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej. Uwzględniając stosunek, w jakim strony utrzymały się ze swoim żądaniem i obroną, należne na rzecz powoda koszty procesu wyniosły 7.198,38 zł, natomiast należne na rzecz pozwanego koszty procesu wyniosły 1.895,95 zł. Poniesione przez powoda koszty przewyższają obciążający go udział, zatem zasądzeniu na jej rzecz podlega różnica, tj. kwota 5.302,43 zł.

Rozstrzygając o kosztach wywołanych próbą ugodową, Sąd I instancji miał na uwadze, że powód w sprawie I Co 1894/16 złożył wniosek o zawezwanie do próby ugodowej. Pozwany pomimo prawidłowego zawiadomienia nie stawiał się na posiedzenie i nie usprawiedliwił swojej nieobecności. Stąd też Sąd na podstawie art. 186 § 2 k.p.c. przyznał powodowi kwotę 187 zł tytułem zwrotu kosztów wywołanych próbą ugodową. Kwota ta obejmuje: opłatę od wniosku 50 zł (wniosek został złożony przez 6 wnioskodawców i łącznie uiszczono 300 zł opłaty od wniosku, dlatego sąd przyjął, że powodowi należy się 1/6 opłaty), 17 zł tytułem opłaty skarbowej, 120 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda w wysokości połowy minimalnej stawki. Przyznane wynagrodzenie pełnomocnika uwzględnia nakład pracy pełnomocnika, który reprezentował wówczas 6 wnioskodawców.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany. Zaskarżył go w części, tj. w części uwzględniającej powództwo (pkt I) co do kwoty 20.000 zł zasądzonej tytułem znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej powoda, w zakresie pkt III oraz IV, zarzucając:

I. naruszenie przepisu postępowania mające wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez:

1. dowolną nie zaś swobodną ocenę materiału dowodowego i w konsekwencji uznanie, że powód wykazał, że po śmierci J. J. w jego życiu doszło do znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej w tym zwłaszcza realnej możliwości pogorszenia warunków życia i realizacji planów życiowych, podczas gdy powód okoliczności tej nie udowodnił,

2. dowolną nie zaś swobodną ocenę materiału dowodowego i uznanie, że powód wykazał, że J. J. uczestniczyła w pokrywaniu kosztów utrzymania mieszkania, ubezpieczenia mieszkania, samochodu, podczas gdy powód okoliczności tych nie udowodnił,

3. dowolną nie zaś swobodną ocenę materiału dowodowego przejawiającą się w daniu wiary zeznaniom świadka M. J. (córkę powoda), w zakresie w jakim zeznała ona, że po śmierci J. J. doszło w życiu powoda do znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej, podczas gdy świadek jako córka powoda była zainteresowana pozytywnym rozstrzygnięciem sprawy na rzecz powoda,

4. niewłaściwe i dowolne dokonanie przez Sąd oceny zebranego w toku postępowania materiału dowodowego oraz brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, w szczególności poprzez pominięcie okoliczności wynikających z zeznań powoda, zgodnie z którymi można uznać, że nie pogorszyła się jego sytuacja życiowa oraz że opłaty za mieszkanie ponosi córka M., w konsekwencji czego Sąd I instancji błędnie uznał, że:

1) doszło w ogóle do pogorszenia się znacznie sytuacji życiowej powoda, podczas gdy sam powód przyznaje, że do pogorszenia się sytuacji raczej nie doszło,

2) pogorszyła się sytuacja życiowa powoda w tym pogorszyła się z uwagi na to, że musi on ponosić opłaty samodzielnie za mieszkanie, podczas gdy opłat tych nie ponosi,

co doprowadziło Sąd I instancji do błędnego uznania, że powodowi należne jest odszkodowanie za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej, podczas gdy w wyniku śmierci J. J. powód nie doznał znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej.

5. poprzez niewłaściwe i dowolne dokonanie przez Sąd oceny zebranego w toku postępowania materiału dowodowego oraz brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, w szczególności poprzez pominięcie okoliczności wynikających z dokumentów potwierdzających wysokość otrzymywanych emerytur przez powoda i zmarłą J. J., z których wynika, że powód miał większą emeryturę przez co posiada niezbędne środki na swoje utrzymanie, w konsekwencji czego Sąd I instancji błędnie uznał, że powodowi należy się odszkodowanie za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej w wysokości 30.000 zł, którą to kwotę w okolicznościach sprawy należy uznać za utrzymaną w rozsądnych granicach i odpowiadającą aktualnym warunkom życiowym.

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 446 § 3 k.c. poprzez przyznanie na rzecz powoda odszkodowania w wysokości rażąco zawyżonej w stosunku do doznanej przez niego szkody.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części, tj. w zakresie odszkodowania żądanego tytułem znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej, tj. co do kwoty 20.000 zł, orzeczenie o kosztach postępowania w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W odpowiedzi powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja okazała się niezasadna.

Sąd Apelacyjny akceptuje i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, rezygnując tym samym z ich ponownego, szczegółowego przytaczania, jak i wnioski na ich podstawie wyciągnięte.

Ustosunkowując się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., którego apelujący upatruje w dokonaniu przez Sąd Okręgowy dowolnej - w miejsce swobodnej - oceny materiału dowodowego oraz braku wszechstronnego rozważenia tego materiału wskazać należy, iż stosownie do treści cytowanego przepisu sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Swobodna ocena dowodów dokonywana jest przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - ważąc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000/17/655). Podkreślić także należy, iż skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia tego przepisu wymaga wykazania, że Sąd I instancji, na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, wyprowadził wnioski sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania bądź ze wskazaniami doświadczenia życiowego. Nie wystarczającym jest natomiast samo przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 8 kwietnia 2009 r., sygn. akt II PK 261/08, LEX nr 707877, wyroku z dnia 16 grudnia 2005 r., sygn. akt III CK 314/05, LEX nr 172176). Jeżeli zaś z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawało się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji, dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów odpowiada regułom określonym przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Nie nosi ona cech dowolności, szczegółowo odnosi się przeprowadzonych w sprawie dowodów. Sąd I instancji poddał zebrany w sprawie materiał dowodowy wszechstronnej i wnikliwej analizie, dokonując na jego podstawie prawidłowych ustaleń faktycznych. Treść uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wskazuje na zgodny z zasadami wiedzy i logicznego rozumowania oraz doświadczeniem życiowym sposób oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Wszelkie zarzuty skierowane przeciwko podstawie faktycznej wyroku są więc bezzasadne. Apelacja pozwanego stanowi w istocie polemikę z prawidłowym stanowiskiem Sądu Okręgowego, wyrażającą jedynie niezadowolenie z niekorzystnego wyniku postępowania, o czym jeszcze szczegółowo sąd niżej wyjaśni.

Nie ma racji także skarżący zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisu art. 446 § 3 k.c. W orzecznictwie przyjmuje się, iż przepis ten stoi na straży prawa osoby bliskiej do utrzymania poziomu życia zbliżonego do dotychczasowego pomimo śmierci osoby przyczyniającej się do zaspokajania potrzeb materialnych osoby bliskiej bądź z powodu umniejszenia własnych zdolności zarobkowania na skutek szoku wywołanego śmiercią członka rodziny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 maja 2017 r., I ACa 34/17; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 października 2017 r., VI ACa 703/16). Podkreślenia także wymaga, iż znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej będące przesłanką przyznania odszkodowania obejmuje całą gamę zdarzeń o charakterze przeważnie osobistym, lecz skutkach majątkowych, choć często bardzo trudnych czy wręcz niemożliwych do precyzyjnego oszacowania w

pieniądu. Ścisłe, pieniężne określenie rozmiarów tych szkód jest niemożliwe i dlatego wchodzi w grę przyznanie „stosownego odszkodowania” na podstawie art. 446 § 3 k.c., co oznacza, że ustalenie wysokości tego świadczenia nie może polegać na matematycznym jedynie porównaniu hipotetycznych zarobków zmarłego i sytuacji materialnej osoby uprawnionej do odszkodowania (por. wyrok tutejszego Sądu Apelacyjnego z dnia 29 listopada 2017 r., I ACa 531/17).

Zauważyć przy tym należy, iż zwrot "znaczne pogorszenia sytuacji życiowej" należy odczytywać nie tylko w materialnym aspekcie zmienionej sytuacji bliskiego członka rodziny zmarłego, ale w szerszym kontekście, uwzględniającym przesłanki pozaekonomiczne określające tę sytuację. Do tych ostatnich niewątpliwie zaliczyć należy utratę oczekiwania przez osobę poszkodowaną na pomoc i wsparcie członka rodziny, których mogła ona zasadnie spodziewać się w chwilach wymagających takich zachowań (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2008 r., V CSK 544/07), a także negatywne emocje czy obniżenie aktywności i energii życiowej wpływających z faktu utraty osoby najbliższej, które zmniejszają zaradność czy zdolności życiowe (w tym zarobkowe) osób bliskich zmarłego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1980 r., IV CR 412/80; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2004 r., I ACa 178/10; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 listopada 2017 r., I ACa 73/17). Nie zmienia to jednak zasadniczego faktu, że zarówno uszczerbek materialny, jak i niematerialny muszą łącznie doprowadzić do szkody w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej poszkodowanego.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, że nagła i tragiczna śmierć J. J. istotnie wpłynęła na pogorszenie sytuacji życiowej i ekonomicznej powoda. Jak ustalono, powód prowadził wspólne gospodarstwo domowe wraz ze zmarłą żoną. Rodzina utrzymywała się ze świadczeń emerytalnych małżonków. J. J. osiągała z tego tytułu miesięczny dochód w kwocie 1.185,94 zł (zaświadczenie, k. 20). Emerytura powoda wynosi zaś 1.446,91 zł miesięcznie (zaświadczenie, k. 19). Co prawda, po śmierci małżonki powoda niewielkiemu zmniejszeniu (o około 60 zł) uległy bieżące opłaty eksploatacyjne (woda, energia elektryczna oraz czynsz za mieszkanie), nie można jednak tracić przy tym z pola widzenia, iż suma otrzymywana przez J. J. z tytułu świadczenia emerytalnego stanowiła znaczącą pozycję w budżecie rodzinnym, uwzględniając zwłaszcza, że kwota uzyskiwana przez powoda z tego tytułu jawi się jako nieznacznie wyższa. Tych przychodów powód został jednak w wyniku śmierci żony trwale pozbawiony. Powód zmuszony jest zatem jedynie ze swoich dochodów pokrywać koszty prowadzenia gospodarstwa domowego.

W okolicznościach niniejszej sprawy, poza wyżej wyeksponowaną kwestią dochodów, zasadnicze znaczenie ma także okoliczność, iż powód utracił oparcie w żonie, która aktywnie udzielała się w sprawach związanych z codziennym funkcjonowaniem rodziny, prowadząc przede wszystkim gospodarstwo domowe. To właśnie J. J. zajmowała się pracami porządkowymi, gotowaniem czy też wszelkimi opłatami. Po śmierci żony, mimo początkowej pomocy ze strony córki M. J., ostatecznie jednak obowiązek samodzielnego prowadzenia domu spadł na powoda. Obecnie zaś powód przy części obowiązków (m.in. myciu okien, sporządzaniu posiłków) zmuszony jest zabiegać o pomoc osób trzecich w tym zakresie (zeznania powoda, k. 61). Nie bez znaczenia pozostaje także okoliczność, iż J. J. dawała powodowi duże poczucie bezpieczeństwa, dbała o jego zdrowie, co jest szczególnie ważne u osób w podeszłym wieku. Małżonkowie rozmawiali o wszystkim, razem podejmowali też wszelkie decyzje. Nadmienić także wypada, iż powód doświadczał przez okres około sześciu miesięcy negatywnych stanów emocjonalnych, będących następstwem tragicznego zdarzenia. Powód nie może już korzystać z możliwości majątkowych zmarłej żony.

Stosowne odszkodowanie w rozumieniu art. 446 § 3 kc powinno uwzględniać nie tylko okoliczności konkretnej sprawy, ale także wyrażać odczuwalną wartość ekonomiczną. Przysporzenie w wysokości wskazanej przez Sąd Okręgowy można uznać za realnie odczuwalne tak z punktu widzenia powoda, jak i obiektywnie. Kwota proponowana przez pozwanego już tego wymogu nie realizuje, gdyż 10.000 zł to ledwie nieco ponad dwukrotność średniego wynagrodzenia i jednocześnie mniej niż 10-krotność świadczenia emerytalnego J. J.. Już więc po kilkunastu miesiącach powód wyraźnie odczuwałby pogorszenie swojej sytuacji. Jego wypowiedź, że sytuacja nie pogorszyła się, należy czytać łącznie z pozostałą częścią wypowiedzi w której stwierdza, że jednak dwie emerytury to nie jedna i sam, tj. z własnych pieniędzy, musi opłacać rachunki. Nie ma też żadnych podstaw do odmowy dania wiary zeznaniom M.

J., tylko dlatego, że jest córką powoda. Jej zeznania znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym, jak zeznania W. S., czy powoda oraz doświadczeniu życiowym.

W świetle poczynionych wyżej ustaleń, nie ulega zatem wątpliwości, że zasądzona przez Sąd I instancji kwota tytułem odszkodowania na rzecz powoda jest właściwa. Sąd Okręgowy trafnie bowiem przyjął, iż w okolicznościach analizowanej sprawy spełnione zostały przesłanki z art. 446 § 3 k.c. Orzeczona zaś kwota 20.000 zł jest wynikiem prawidłowego rozważenia całokształtu okoliczności sprawy. Wbrew zapatrywaniom skarżącego, zasądzona kwota nie jest rażąco zawyżona.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego jako nieuzasadnioną.

O kosztach instancji odwoławczej orzeczono zaś na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. oraz w oparciu o § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.).

(...)